

LAUSUNTO SIVISTYSVALIOKUNNALLE

Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko (VNS 1/2021 vp)

VTT, dosentti Mari K. Niemi/12.05.2021

NELJÄ KEHITTÄMISALUETTA

1. Tilannekuva: politiikkatoimien suhde muutoksiin ja megatrendeihin

Selonteossa pyritään vastaamaan näköpiirissä oleviin muutoksiin ja megatrendeihin. Muutoksen ajurit, kuten demografinen kehitys, digitalisaatio, työn murros, kansainvälistyminen ja ilmastonmuutos, tunnistetaan.

Selonteko ei kuitenkaan luo systemaattista kokonaiskuvaakaan toimintaympäristön todennäköisistä muutoksista, eikä suhteuta trendien vaikutuksia toisiinsa. Siksi osumatarkkuus toimintaympäristön muutosten ja politiikkatoimien välillä jää epäselväksi.

Esitän lisättäväksi:

- Kokonaisnäkemys toimintaympäristön odotettavissa olevista muutoksista
- Em. trendien suhteuttaminen toisiinsa ja seurausten poikkileikkaava tarkastelu selonteossa
- Politiikkatoimien keskenään ristiriitaisten seurausten tunnistaminen ja siihen reagointi

* Esimerkki: Miten digitalisaatio ja etämoodin vahvistuminen vaikuttavat yliopistokaupunkien kykyyn tuoda ja sitouttaa osaajia alueille ja Suomeen? Ohenevat siteet opiskelupaikkakuntiin heikentävät kykyä jarruttaa Suomen demografiakehitystä ja vastata yritysten osaajapulaan. Miten reagoida?

2. Innovaatiotoiminnan vahvistaminen

Innovaatiotoiminnan uudistava voima ja taloudellinen merkitys mainitaan selonteossa. Siinä myös viitataan tutkimus- ja innovaationeuvoston visio- ja tiekarttaan sekä koulutuksen ja tutkimuksen visio 2030:een, ja tarpeeseen saada yritysten rahoitusta näiden toteuttamiseen.

Konkretia innovaatiotoiminnan vahvistamiseksi puuttuu. Tätä kannustan lisättäväksi: innovaatiotoimintaa voidaan edistää selonteon vaikutusalueilla (rakenteet, yhteistyö, asenteet, toimintakulttuuri).

Esitän lisättäväksi:

- Kuvaus innovaatioita edistävistä rakenteista, toimintakulttuurista ja toimintaympäristöstä.
- Poliittikkatoimien peilaus em. ymmärrykseen poikkileikkaavasti, soveltuviissa kohdin.

3. Ulkomaisten osaajien sitouttaminen ja työvoima

Selonteon tavoite ulkomaisten osaajien integroimisesta korkeakoulujen, elinkeinoelämän ja julkisen sektorin kesken on erittäin tärkeä.

Riskinä on tämän jääminen tavoitteeksi, jos ulkomaisten opiskelijoiden työllistymistä ei ole riittävän painokkaasti ja pitkäjänteisesti huomioitu korkeakoulujen rahoitusmallissa. Jos painopiste on liiaksi houkuttelussa, hukkaamme resursseja. Myös korkeakoulujen toimintakulttuurin on kehityttävä.

Esitän lisättäväksi:

- **Motivointi integrointiin kytketään selkeämmin myös innovaatiotoiminnan vahvistamiseen ja korkeakoulupaikkakuntien alueellisen elinvoiman tukemiseen.**
- **Korkeakouluilta edellytettävän nykyistä avoimempaa ja verkottavampaa toimintamallia**

Korkeakoulujen virtuaalisilla ja konkreettisilla, myös alueellisille sidosryhmille relevanteilla, avoimilla kampuksilla kohtaisivat opiskelijat, alueellinen elinkeinoelämä, julkinen ja kolmas sektori sekä kansalaiset.

4. Korkeakoulujen yhteiskunnallinen vuorovaikutus

Korkeakoulujen yhteiskunnallista vuorovaikutusta käsiteltäessä painottuu koulutuksen ja tutkimuksen anti muulle yhteiskunnalle. Vuorovaikutuksen virta on esitetty yksisuuntaisena (esim. s. 37).

Korkeakoulujen kehitykselle on välttämätöntä kyky ja halu oppia kumppaneilta ja kehittyä vuorovaikutuksessa sidosryhmien kanssa.

Esitän lisättäväksi:

- **Korkeakoulujen vuorovaikutuksen kaksisuuntaisuuden tärkeys.**
- **Vuorovaikutus kytketään innovaatiotoimintaan ja opiskelijoiden työllistymisen tukemiseen.**
- **Kannustetaan korkeakouluja kulttuuriseen muutokseen: menestystekijäksi tunnistetaan kyky oppia joustavasti kumppaneilta ja kehittyä yhdessä niiden kanssa.**